

ПЕРЕХІД УКРАЇНИ НА ЦИФРОВЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АСПЕКТ

Лютенко Каріна Тарасівна

студентка 6 р.н. факультету правничих наук НаУКМА

Науковий керівник:

Смирнова Т.С.

к.ю.н., доцент НаУКМА

Постійний розвиток супутникового мовлення, створення відеозображення надвисокої якості, яке неможливо передати за допомогою аналогового телебачення без втрати цієї якості, потреба віднайти компромісний варіант між телевізійним та кіноформатами, бажання запровадити ринкові підходи до управління частотами з подальшим перерозподілом частотного ресурсу задля забезпечення потреби більшої кількості учасників телеринку та потреба звільнити частотний ресурс, який наразі займає аналогове телебачення – так званий цифровий дивіденд у поєднанні з його високою вартістю (експерти Єврокомісії уже заявляють, що цінність спектру цифрового дивіденду для бездротового широкопasmового зв'язку ЄС постійно зростає і на даний момент становить від 150 до 200 млрд євро, а до 2015 р. за умови належної європейської координації зусиль країн ЄС у сфері цифрового дивіденду збільшить потенційний економічний ефект ще на 50 млрд.) [1, с. 46] - усе це стало передумовами впровадження цифрового мовлення у державах Європейського Союзу. Ще одним аргументом спеціалісти вважають можливість кращого забезпечення прав громадян держав-членів ЄС на свободу слова та вираження поглядів, оскільки цифрове телебачення збільшує обсяг інформації в межах телевізійної технології, стимулює розвиток додаткових цифрових послуг, а також, зважаючи на принцип технологічної нейтральності, стимулює розвиток широкопasmового бездротового доступу до Інтернет, тим самим диверсифікуючи способи доставки програмного продукту до користувача [2]. Та й сам Інтернет у ряді європейських країн позиціонують як одну із базових потреб, доступ для задоволення якої повинен бути забезпечений для кожного [3, с. 99].

Оскільки, в силу фізичних причин, для частот неможливо встановити матеріальні кордони, то перехід Європи на «цифру» одразу ж передбачав глобальний характер не лише для держав-членів ЄС, а й для інших країн. Таким чином, з'явилася угода «Женева-2006», підписана державами-членами Міжнародного союзу електрозв'язку (в т.ч. і Україною), де акцентується, що саме у разі координації дій держави-члени зможуть дати сильний поштовх для розкриття потенціалу цифрового дивіденду та розвитку цифрових послуг [4]. Дотримуючись зобов'язань, взятих на себе за цією угодою, Україна припинила видавати аналогові частоти на телевізійне мовлення [5]. У цьому ж документі поряд з базовими стандартами українського законодавства зазначено і міжнародні та європейські стандарти, а також положення Регламенту радіозв'язку Міжнародного союзу електрозв'язку, резолюції всесвітніх конференцій радіозв'язку, міжнародні угоди та відповідні рішення, прийняті в Україні тощо, у яких визначено умови використання радіочастотного ресурсу щодо забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів (шоста графа) [6]. У своєму зверненні, опублікованому в травні 2005 р., Європейська комісія рекомендувала державам-членам припинити наземне аналогове мовлення у 2012 р [2]. Проте, в силу неспроможності країн поза ЄС (в тому числі, і України) адекватно організувати цей процес, дата відключення аналогового телебачення відтермінувалась до 2015 р.

Проте, варто також зупинитись і на проблемах, що можуть виникнути у зв'язку із переходом України на «цифру». Перш за все, це проблема технічна: потреба населення у декодерах (сет-топ-боксах), та організацій, що здійснюють мовлення, у технічному переоснащенні, вартість якого досить висока. По-друге, існують певні проблеми з детальною Національною програмою переходу на цифрове мовлення в Україні, де було би покроково сплановані заходи для найбільш безболісного протікання процесу. По-третє, мораторій на видачу ліцензій на мовлення як неминучий та необхідний крок у процесі переходу на цифрове телебачення, оскільки дозволить регулюючим органам планувати та більш ефективно використовувати радіочастотний спектр. Проте, відомі випадки використання мораторію у політичних цілях для того, щоб завадити

мовленню незалежних станцій [3, с. 15]. По-четверте, ситуація монополізації та домінування на ринку мовлення. У цьому плані досить цінними є рекомендації Міждержавної організації «Європейська платформа регулюючих органів» (ЄПРА) щодо регулювання доступу населення до цифрового телебачення та супутніх цифрових послуг. Саме в актах даної організації закріплено принцип універсального безкоштовного доступу до цифрових аудіовізуальних послуг для усіх громадян як одна зі складових визнання свободи ЗМІ та гарантії права на свободу вираження поглядів. В Україні вже маємо ситуацію із ТОВ «Зеонбуд», що відтепер є єдиним провайдером. Паралельно можемо говорити і про проблему ліцензування цифрових мовників у аспекті можливого тлумачення цієї процедури як обмеження з боку держави права на свободу вираження поглядів. Спорідненою до монополізації можна розглядати також проблему конкуренції – йдеться про виробників обладнання, що необхідне для забезпечення технологічного боку процесу переходу на «цифру» та можливе отримання преференцій з боку держави деякими з них під час субсидіювання малозабезпечених категорій населення. У контексті проблеми конкуренції буде цікаво проаналізувати випадок, коли Комісія Європейського Союзу проводила розслідування щодо Італії на предмет можливого порушення права ЄС у національній моделі субсидіювання цифрових телевізійних сет-топ-боксів [3, с. 97-98]. Комісія взяла до уваги, що таке субсидіювання створювало преференції для конкретних операторів послуг, тоді як інші оператори були змушені самостійно розповсюджувати своє обладнання. В результаті було встановлено, що навіть заходи, спрямовані на захист т.зв. «загальних інтересів» [7] (в тому числі і перехід на цифрове телебачення) повинні бути співрозмірними з метою та не перешкоджати конкуренції, і що не можна розглядати такого виду субсидіювання як частину політики загальних економічних інтересів, що знаходиться у виключній компетенції держави-члена ЄС [8].

Даний приклад свідчить про те, що ЄС активно слідкує за процесом переходу країн на «цифру», зокрема, за застосуванням права ЄС до головних аспектів такого процесу – наприклад, монополізації чи правового регулювання політики державної підтримки та конкуренції.

Список використаних джерел

1. Б. Манєвські. Цифровий дивіденд: особливості регулювання. - Матеріали Міжнародної конференції «Цифрове мовлення в Європі: правові, регуляторні та технічні аспекти» (у рамках Програми головування України в Комітеті міністрів Ради Європи). – Київ, 2011. – 204 с.
2. Розкладай І. Аналітичний звіт: впровадження цифрового мовлення в Європі: Регулювання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.medialaw.kiev.ua/analitics/274/>.
3. Н. Ковач, М. Стоун. Путеводитель по вопросам перехода на цифровое вещание. – Вена, 2010. – 137 с.
4. Глава 4 Регіональної угоди Міжнародного союзу електрозв'язку стосовно планування цифрової наземної радіомовної служби в Районі 1 (частинах Району 1, розташованих на захід від меридіана 170 град. сх. д. й на північ від паралелі 40 град. пд. ш., за винятком території Монголії) та в Ісламській Республіці Іран у смугах частот 174-230 МГц і 470-862 МГц (Женева, 2006 рік).
5. П. 38 Постанови № 815 Кабінету Міністрів України від 9 червня 2006 р. «Про затвердження Плану використання радіочастотного ресурсу»- [Електронний ресурс] – (Режим доступу): www.zakon.rada.gov.ua
6. Преамбула Плану використання радіочастотного ресурсу згаданої Постанови.
7. Ст. ст. 14, 106 Договору про функціонування Європейського Союзу.
8. Ст. 107.3с Договору про функціонування Європейського Союзу.